Kuntaliitto
Kommunförbundet

Lausunto

Dnro 1093/03/2016

23.11.2016

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Lausuntopyyntönne 1.11.2016

# Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturva-lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esityksessä pyritään nopeuttamaan työn vastaanottamista ja lyhentämään työttömyysjaksoja muutoksilla, joilla tiukennetaan sekä työttömän velvollisuutta hakea tarjottua työtä että velvollisuutta osallistua työllistymisedellytyksiä parantaviin aktiivitoimenpiteisiin. Uudistuksia perustellaan korostamalla työttömyysturvan vastikkeellisuutta sekä työttömän velvollisuudella hakea työtä ja parantaa edellytyksiään työllistyä.

Asetettujen sanktioiden määrä on Suomessa melko korkea verrattuna moniin muihin maihin. Runsas sanktioiden käyttö ei ole välttämättä tehokkaan toimeenpanon merkki. Sanktioita tarvitaan, jotta vaatimuksia noudatettaisiin, mutta toisaalta korkea sanktiointiaste osoittaa, että myös noudattamatta jättäminen on yleistä. Tämä voi kertoa myös siitä, että suorat työhön osoitukset eivät välttämättä vastaa työttömän työnhakijan tarpeita tai tilannetta. Työttömien koulutus ja osaaminen tulee aina ottaa huomioon työtarjouksissa.

Kuntaliitto haluaa muistuttaa, että työttömyysturvan ehtojen kiristäminen ei synnytä nykyisessä työllisyystilanteessa yhtään uutta työpaikkaa. Nyt pitäisi luoda työpaikkoja, joita voidaan työnhakijoille tarjota. Jos ne eivät lisäänny, suunnitelluilla uudistuksilla ei ole merkitystä.

Kuntaliitto kannattaa työttömyysturvan vastikkeellisuuden lisäämistä oikeudenmukaisesti ja vaikuttavalla tavalla. Käsittelyssä olevassa esityksessä jää kuitenkin epäselväksi, onko ehdotettu malli tutkitusti kannattava ja vaikuttava tapa nopeuttamaan työn vastaanottamista ja lyhentämään työttömyysjaksoja.

Hallituksen esityksen toimeenpanossa on tärkeä varmistaa, että TE-hallinnon virkailijoiden linjaukset kohtelevat työnhakijoita tasapuolisesti esimerkiksi työn vastaanottamisvelvoitteen suhteen. Linjausten oikeudenmukaisuutta ja perusteita tulee myös lain toimeenpanon yhteydessä seurata. Mikäli tulkinnat ovat esimerkiksi liian viranomaislähtöisiä, tämän esityksen vaikutukset saattavat aiheuttaa kaikkein heikoimmassa asemassa oleville kohtuuttomia tilanteita.

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että työnhakijalle annetaan tieto ammattitaitosuojan poistosta heti työttömyyden alettua ja lisäksi vielä aina työtarjouksen yhteydessä. Jos asiaa ei ennakoida ja jos ammattitaitosuojan poistoa ei perustella hyvin, on odotettavissa lukuisia valituksia.

## Maahanmuuttajille tarjottavat palvelut

Hallituksen esityksessä todetaan, että kotoutujia koskeva velvollisuus osallistua alkukartoitukseen ja kotoutumiskoulutukseen työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä voi johtaa kotoutumisen tehostumiseen ja tätä kautta kotoutujien nopeampaan integroitumiseen Suomen työmarkkinoille ja suomalaiseen yhteiskuntaan.

Kuntaliitto kiinnittää huomiota siihen, että nyt pääongelmana on ollut työvoimakoulutuksena järjestettävän kotoutumiskoulutuksen riittämättömyys. Maahanmuuttajat joutuvat odottamaan useita kuukausia koulutukseen pääsyä. Tämä hidastaa kotoutumisen käynnistymistä.

Hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa 9 §:n kohdalla todetaan, että kotoutumisen edistämisestä annetun lain 5 §:n mukaan on tarvittaessa huolehdittava asian tulkitsemisesta tai kääntämisestä kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitetussa

www.kunnat.net
www.kommunerna.net

Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14,00530 Helsinki
PL 200, 00101 Helsinki
Puh. 09 7711,faksi 09 771 2291
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
Andra linjen 14,00530 Helsingfors
PB 200, 00101 Helsingfors
Tfn 09 7711, fax 09 771 2291
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

asiassa, joka voi tulla vireille viranomaisen toimesta. Tällainen asia voi olla esimerkiksi kutsu alkukartoitukseen. Koska kyseessä on vieraskielinen asiakas/kotoutuja, on hyvä, että myös työttömyysturvalaissa lakitekstin puolella olisi viittaus tähän kotoutumislain 5 §:ään.

## Vaikutusten arviointi

Esitettyjen muutosten arvioidaan kokonaisuutena vähentävän valtiolle ja muille tahoille aiheutuvia työttömyysturvamenoja ja parantavan työvoiman saatavuutta.

Lain valmistelun yhteydessä tulisi arvioida lain kustannusvaikutuksia kokonaisuudessaan. Taloudellisilla vaikutuksilla tarkoitetaan vaikutuksia muun muassa julkiseen talouteen ja kansantalouteen. Julkiseen talouteen kuuluvat myös kuntataloudelliset vaikutukset. Taloudellisten vaikutusten arvioinnin tavoitteena olisi varmistua siitä, että säädökset parhaalla mahdollisella tavalla tukevat talouskasvua, työllisyyden kehitystä sekä kansalaisten hyvinvointia. Kuntatalouteen kohdistuvat vaikutukset voivat olla merkittäviä erityisesti silloin, jos ne kohdistuvat vaikeassa taloudellisessa asemassa olevaan kuntaan siten, että kunnan lakisääteisten tehtävien hoitaminen vaikeutuu.

Esityksessä todetaan, että jos muutokset ohjaavat työttömiä osallistumaan työttömyysturvalaissa tarkoitettuihin työllistymistä edistäviin palveluihin nykyistä laajemmin, kuntien rahoitusvastuu työmarkkinatuesta vähenee. On myös mahdollista, ettei esitetyillä muutoksilla saada haluttua ohjausvaikutusta ja silloin muutoksilla on vaikutuksia sosiaalitoimeen, sekä toimeentulotukeen. Esityksessä kuitenkin todetaan vain, että taloudelliset vaikutukset eivät ole merkittäviä.

Mikäli tavoitellut tosiasialliset ohjausvaikutukset eivät toteudu tai toteutuvat oletettua heikommin, sanktioiden lisääntymisellä on vaikutuksia sekä toimeentulotuen hakijoiden määrään että toimeentulotuen kustannuksiin. Vuoden 2016 loppuun saakka kunnat vastaavat toimeentulotuen järjestämisestä kokonaisuudessaan. Vuoden 2017 alusta lukien perustoimeentulotuen järjestämisvastuu ja sitä kautta vastuu myös toimeentulotuen perusosan alentamiseen liittyvästä harkinnasta siirtyvät Kelalle. Kunnat vastaavat siirron jälkeenkin puolesta perustoimeentulotuen kustannuksista sekä toimeentulotuen perusosan alentamiseen liittyvän erillisen itsenäistä suoriutumista tukevan asiakassuunnitelman laadinnasta. Jos työttöminä työnhakijoina olevien henkilöiden sanktioiden määrä kasvaa, kasvavat niin toimeentulotuen kustannukset kuin toimeentulotuen myöntämiseen liittyvään työhön, kuten perusosan alentamisharkintaan ja suunnitelmien tekoon, tarvittavat resurssit. Esityksessä tulisikin arvioida edellä mainittuja vaikutuksia niin kustannusten kuin viranomaistoiminnan näkökulmasta.

Kuntaliitto myös huomauttaa, että työn vastaanottamisvelvoitteen laajentamisella saattaa jo sinällään olla vaikutuksia toimeentulotuen kustannuksiin. Pitkät työmatkat erityisesti syrjäseuduilla matalapalkka-aloilla tai osa-aikaisen työn vastaanottamisessa voivat johtaa siihen, että työmatkakustannukset muodostuvat verovähennyksestä huolimatta niin suuriksi, että työn vastaanottaminen aiheuttaa toimeentulotuen tarpeen. Lisäksi toimeentulotukilaki ja työttömyysturvalaki näyttäisivät tämän esitysluonnoksen perusteella olevan osittain ristiriidassa keskenään, koska esitysluonnokseen ei sisälly toimeentulotukilain 10 §:n muuttamista vastaamaan nyt ehdotettua varoitusmenettelyä työn vastaanottamisen suhteen.

Kuntaliitto katsoo, että esitysluonnoksen taloudelliset ja muut vaikutusarviot ovat puutteellisia. Arviointia lukiessa herää myös kysymys, että jos taloudellisia vaikutuksia ei ole juurikaan odotettavissa, onko esityksellä kokonaisuutena mahdollisuuksia vastata sille asetettuihin tavoitteisiin?

SUOMEN KUNTALIITTO

Erja Lindberg
Kehittämispäällikkö

www.kunnat.net
www.kommunerna.net

Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14,00530 Helsinki
PL 200, 00101 Helsinki
Puh. 09 7711,faksi 09 771 2291
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
Andra linjen 14,00530 Helsingfors
PB 200, 00101 Helsingfors
Tfn 09 7711, fax 09 771 2291
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi